

Sammanfattning

Uppdraget

Utredningen ska göra en översyn av förvaltningen av prästlönetillgångarna och utformningen av kyrkoordningens bestämmelser för att säkerställa en så ekologiskt, ekonomiskt, socialt samt andligt och existentiellt hållbar skogsförvaltning som möjligt, där vikten av aspekter som mänskliga rättigheter, biologisk mångfald och klimatet ska förtydligas, samt överväga hur detta bäst redovisas. Utredningen ska

- leda till ett förändrat ställningstagande eller agerande från Svenska kyrkan för att möta den omställning som nu krävs av hela samhället,
- bidra till att möta utmaningarna i klimatkrisen och hotet mot den biologiska mångfalden,
- ta hänsyn till och balansera Svenska kyrkans fyra hållbarhetsdimensioner: ekologisk, ekonomisk, social samt andlig och existentiell hållbarhet,
- bidra till genomförandet av Svenska kyrkans *Färdplan för klimatet* och särskilt de gemensamma mål som rör förvaltningen av prästlönetillgångarna,
- bidra i arbetet med den officiella ursäkten till samerna och de åtaganden som är gjorda inom ramen för ursäkten,
- bidra till kulturarvsfrågorna,
- bidra till att säkerställa Svenska kyrkans långsiktiga finansiering,
- beakta nationell lagstiftning och följa arbetet inom EU i skog- och markfrågor, samt
- beakta barnperspektivet.

Resultatet av utredningen kan utmynna i en kyrkoordningsändring.

Prästlönetillgångarna är tillgångar, som historiskt avsatts för lokala prästers försörjning, bestående av skog, jordbruksmark och fonder som idag värderas till närmare 43 miljarder kronor (2023).

Utredningens slutsatser

Utredningen har haft i uppgift att komma fram till en ny balanspunkt inom förvaltningen av prästlönetillgångar där klimat och biologisk mångfald liksom relationen till samerna och rennäringen väger tyngre i ett helhetsperspektiv. Förslagen som lämnas är en avvägning som tar hänsyn till de olika intressen som finns.

Ansvar

Svenska kyrkan, liksom många andra står inför en rad utmaningar och val – några av dem är svårare än andra. Kyrkan behöver förvalta naturresurser i enlighet med den inriktning och de mål som det internationella samfundet gemensamt funnit krävs för att de planetära gränserna inte ska överskridas. Bedömningar som görs av forskare, myndigheter och bland annat FN:s expertorgan pekar på att klimatnödläget och det allvarliga hotet mot den biologiska mångfalden kräver beslutsamma åtgärder i förvaltningen av naturresurser i Sverige. Insatser krävs omgående för att bidra till målen för 2030, enligt Kunming-Montréal ramverket, EU:s restaureringsförordning respektive EU:s LULUCF-förordning. Att inte ta ställning och agera är inget alternativ. Klimatforskare pekar på att skogens potentiella klimatnytta är

underutnyttjad och att substitutionsfaktorer är problematiska och sannolikt ofta överskattade. Forskning visar att växande äldre skog binder kol under mycket lång tid. Den största klimatnyttan från skogen under de närmaste årtiondena fås, enligt klimatforskare, med åtgärder som förstärker skogens kolsänka genom måttligare avverkning, mindre intensiv gallring, förlängda omloppstider, skydd och avsättning inklusive av äldre skog, och anpassning av skogsbruksmetoder för att öka skogens motståndskraft mot skador. Åtgärderna bidrar även till att bevara biologisk mångfald. Det virke som avverkas behöver i högre utsträckning också användas till långlivade produkter som binder kol.

Ytterligare insatser behövs därför inom Svenska kyrkans skogsbruk och markförvaltning för att motverka klimatförändringar på kort och lång sikt.

Kraftfulla och beslutsamma insatser krävs för att i högre grad skydda och främja biologisk mångfald och insatser krävs omgående för att Svenska kyrkan ska kunna bidra till de internationella målen för 2030.

Svenska kyrkan behöver också vidta en rad åtgärder för att klimatanpassa sitt skogs- och jordbruk och stärka markernas resiliens och därmed motverka negativa konsekvenser av klimatförändringarna.

Skogsägare i Sverige verkar under ”frihet under ansvar” och det ger Svenska kyrkan stor frihet att utforma formerna för sitt skogsbruk. Kyrkan har heller ingen direkt koppling till skogsindustrin vilket också bidrar till frihet när det gäller förvaltningen.

Som stor markförvaltare har kyrkan ett särskilt ansvar och även förutsättningar att göra skillnad för klimatet och den biologiska mångfalden. Att avvakta och invänta att andra aktörer agerar eller att endast uppfylla lagstadgade minimikrav till skydd för miljön är ingen lösning, vare sig med hänsyn till det allvarliga läget eller kyrkans teologiska förståelse av förvaltarskap.

Kyrkans förvaltning tar sin utgångspunkt i en teologisk förståelse av kyrkans roll, ansvaret för skapelsen och förvaltarskapet. Svenska kyrkan har fått i uppdrag att förvalta omfattande tillgångar, vars avkastning ska nyttjas till kyrkans förkunnelse. Med förvaltarskap följer ett ansvar att bevara tillgångarna så att dessa består över tid och kan fortsätta nyttjas långsiktigt för ändamålet. Av den som är satt att förvalta ska även ansvar och redovisning utkrävas så att var och en kan se att förvaltningen inte skadar eller överutnyttjar tillgångarna. Detta ansvar är långtgående.

Svenska kyrkans budskap om ansvarstagande behöver omsättas tydligare i konkret handling inom förvaltningen av skog och mark. Församlingar och pastorat som själva äger och förvaltar skog och mark bör också bidra till detta.

Det finns en inomkyrklig förväntan på kyrkligt ledarskap i hållbarhetsfrågor kopplade till skogsförvaltning.

De naturresurser som stiftens förvaltar har varit och kommer även fortsättningsvis att vara en viktig inkomstkälla för kyrkan. Förvaltningen har framför allt fokuserat på att generera ekonomisk avkastning och det är det ekonomiska resultatet som huvudsakligen mäts idag. Skogens andliga, ekologiska och sociala värden bör därför ges en ökad tyngd.

Utredningens förslag om nya målsättningar för prästlönetillgångarna, ska bidra till att Svenska kyrkan inom något år ses som ett föredöme när det gäller hållbar skogsförvaltning. Förslagen stakar ut en tydlig väg framåt för kyrkans skogsbruk och definierar en annan avvägning och en ny balanspunkt för de fyra hållbarhetsdimensionerna i förvaltningen, vilket innebär ett proaktivt ansvarstagande för skapelsens integritet. Förslagen anger med större tydlighet vad Svenska kyrkan önskar uppnå med sitt skogsbruk och hur det ska uppnås i stiftens fortsatta arbete.

Detta kombinerat med stärkta strukturer, ökad transparens och samverkan med andra aktörer bidrar till ökad trovärdighet för Svenska kyrkans skogsbruk.

Förslagen bidrar även till Svenska kyrkans arbete med den officiella ursäkten till det samiska folket. Det innebär ett agerande som värnar och främjar samisk markanvändning och samernas relationer till markerna.

Handling

Den framtida förvaltningen av Svenska kyrkans skogsbruk bör ske genom förverkligande av flera mål i ett helhetsperspektiv. Svenska kyrkans skogsbruk ska bidra till att skapa ett varierande och multifunktionellt landskap med en mångfald av bruksmetoder där fler värden kan levereras samtidigt, såsom andliga och existentiella värden, ekonomisk avkastning, biologisk mångfald, klimatnytta, ekosystemtjänster i övrigt och social välfärd. Förslagen ska bidra till en samlad och enig kyrka som genom ansvarstagande och handling bidrar till hopp.

Svenska kyrkan behöver förvalta skogen varsammare och mer naturnära så att den biologiska mångfalden kan återhämta sig, att habitat inte ytterligare försvagas och konnektiviteten mellan habitat kan förbättras. Det innebär att större sammanhängande geografiska områden ska skyddas, ett varsammare brukande med mer varierade skötselmetoder och ökad grad av hänsyn, ett systematiskt arbete med inventering av arter, restaurering och återskapande av habitat samt att verka för att ett landskapsperspektiv används i brukandet.

Förvaltning i Härnösands, Luleå och Västerås stift ska bidra till Svenska kyrkans åtaganden kopplade till ursäkten till det samiska folket. Förvaltningen av skog och mark ska respektera urfolksrättens principer. Församlingar inom Sápmi som själva äger skog och mark bör också verka för detta. Hänsyn ska tas till rennäringens långsiktiga förutsättningar med beaktande av rennäringens traditionella och kulturella betydelse. Skogsbruket behöver renskötselanpassas i områden där rennäring bedrivs. Kumulativa effekter av andra markintrång som redan påverkar rennäringens förutsättningar ska också beaktas. Klimatanpassning krävs också för att ge rennäringen nödvändig flexibilitet i brukandet av marker och värna tillgången på renbete.

Förvaltningen i Luleå stift ska även säkerställa samråd och effektivt deltagande för tornedalingar, kväner och lantalaiset vid förvaltning av skog och mark som berör koncessionsrenskötseln.

Förvaltningen av kyrkans skogar behöver bidra ytterligare till att stärka skogens sociala värden och ge fler människor tillgång till skog med rekreativvärden. I tätortsnära skog behöver sociala värden beaktas i ännu högre grad. Att tillgängliggöra närskogar och tätortsnära natur, särskilt för barn och unga, bör vara prioriterat.

Uppdraget att förvalta prästlönetillgångarna delegerades till stiftet utan närmare vägledning, annat än att förvaltningen ska generera ekonomisk avkastning för kyrkans verksamhet och att skälig hänsyn ska tas till naturvårdens- och kulturvårdens intressen.

Egendomsförvaltningarna har gjort ett bra arbete utifrån tidigare direktiv och de förutsättningar som har gällt bland annat beträffande ekonomisk avkastning.

Utredningen bedömer att det nu behövs en tydligare styrning av förvaltningen av prästlönetillgångar. En styrning som ligger på regional nivå riskerar att inte beakta nationella intressen eller säkerställa likartad tillämpning. Ambitiösa miljö- och klimatmålsättningar kräver gemensamma överväganden inom Svenska kyrkan, ett samlat och koordinerat utvecklingsarbete och en högre grad av flexibilitet i att ställa om inom organisationen.

Det behövs tydliga övergripande målskrivningar som beslutas på nationell nivå inom ramen för en tillitsbaserad styrning. Krav på ekologisk, social, andlig och existentiell hållbarhet behöver förtydligas i kyrkoordningen och ska beaktas vid bedömningar och beslut om utformning och utförande av insatser inom förvaltningen. Varje dimension av hållbarhet ska bedömas självständigt och samlat samtidigt som andlig hållbarhet ska genomsyra de övriga dimensionerna av hållbarhet.

Det skadar Svenska kyrkan att det idag finns ett glapp mellan egendomsförvaltningarnas uppdrag och kyrkans övriga verksamhet. I en del stift är egendomsförvaltningarnas arbete inte integrerat med övrigt hållbarhetsarbete utan utgör ett eget spår vid sidan av. Församlingars, medarbetares och församlingsbors kritik, misstro mot och synpunkter om stiftens förvaltning av skogen behöver tas på allvar och det behövs kanaler för dialog. Även barns och ungas synpunkter ska inhämtas och beaktas i förvaltningen.

Det organisatoriska lärandet i Svenska kyrkan och samverkan inom förvaltningen och mellan förvaltningar behöver stärkas. Uppföljning och tillsyn ska bidra till att lärdomar kommer hela kyrkan till gagn. Kyrkan behöver beakta lokala förutsättningarna, skogens lokala värden och främja lokalt engagemang i det fortsatta utvecklingsarbetet. Arbetssätt behöver utvecklas så att sakkunskap kring inventering av arter och lokalt engagemang kring skog tas till vara. Samverkan med civilsamhället behöver välkomnas. Barnkonsekvensanalyser behöver göras i större utsträckning i förvaltningarna och barn och ungas synpunkter ska beaktas.

Svenska kyrkan behöver öka transparensen i sin förvaltning och uppföljning av uppsatta mål för att hållbarhetsarbetet ska kunna granskas. En förbättrad uppföljning kan bidra till att utveckla och samordna arbetet och för att kunna ge kompensation till de stift som tar stort ansvar. Ständiga förbättringar ska eftersträvas. En tydligare tillsyn bidrar till att säkerställa genomförande av en omställning och för att omfördela resurser inom Svenska kyrkan.

Svenska kyrkan behöver också använda sin samlade kunskap och erfarenhet i sin förvaltarroll för att värna skapelsen. En bredare dialog och bättre nyttjande av hela kyrkans kompetens kan bidra till en större samsyn inom Svenska kyrkan i markfrågor och sänka nivån på konflikter.

En tydligare gemensam inriktning för skogsförvaltning, kombinerat med stärkta strukturer, ökad transparens och samverkan med andra aktörer bidrar till ökad trovärdighet för Svenska kyrkans skogsbruk.

Hopp

Svenska kyrkan ska bidra till att ge människor hopp genom aktiv handling och ett tydligt ansvar för att öka skogarnas klimatnytta och skydda biologisk mångfald. Ett varsammare kyrkligt skogsbruk och ett tydligare hållbarhetsarbete, som främjar lokal dialog kan dämpa människors klimatoro. Svenska kyrkan behöver främja människors livsmod och andliga och existentiella upplevelser kopplat till vistelse i skog och mark.

Att säkerställa andlig och existentiell hållbarhet påverkar bedömningar, beslut och handlande. Kravet på andlig hållbarhet kan inte ersättas genom att andra inom kyrkan, som i nästa led nyttjar avkastningen från prästlönetillgångarna i sin verksamhet, uppfyller kravet på andlig hållbarhet. Beaktande av andlig hållbarhet leder till att så kallade mjuka värden uppmärksammas mera i riktning mot en varsammare förvaltning. Åtta vägledande principer för tolkning av andlig hållbarhet i förvaltningen av skogen föreslås. Dessa handlar om långsiktighet, flexibilitet, respekt och måttfullhet, försiktighet, ödmjukhet och mod, dialog och försoning, barns och ungas andlighet samt hopp.

Utredningens förslag

Svenska kyrkans skogsförvaltning bör ställas om till ett mer naturnära skogsbruk där fler bruksformer används och där fler nyttigheter kan levereras samtidigt. Detta ligger i linje med Sveriges internationella åtaganden, EU:s intentioner och de förväntningar som finns inom och utom kyrkan. Omställningen bör ske brett inom hela kyrkans skogsinnehav. Genom ett mer naturnära skogsbruk kan Svenska kyrkan bidra till ökad biologisk mångfald, klimatnytta och även underlätta för rennärigen. Ett naturnära skogsbruk främjar också lättillgängliga och varierade skogar med sociala och andliga och existentiella värden. På sikt etableras en värdeskapande förvaltning. Utredningen föreslår följande:

Förtydligad styrning av förvaltningen prästlönetillgångar föreslås. Kyrkostyrelsen ska besluta om övergripande mål och inriktning för förvaltningen.

Andlig, ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet ska säkerställas i förvaltningen. Prästlönetillgångarna ska förvaltas ändamålsenligt och resurseffektivt. Skyddet av biologisk mångfald stärks. Skyddet av kulturmiljövården stärks. Förvaltningen ska vidta de skyddsåtgärder, begränsningar och försiktighetsmått som behövs för att motverka skada för naturmiljö- och kulturmiljövården.

Församlingarnas inflytande stärks. En församling ska informeras om insatser som egendomsförvaltningar planerar inom deras geografiska område. När övergripande planering sker ska församlingens synpunkter inhämtas och beaktas. Detta ger förutsättningar att fånga upp lokala behov och motverka konflikter.

Kyrkostyrelsens tillsyn av förvaltningen utvecklas. Styrning och tillsyn hänger ihop och förstärker varandra. Kyrkostyrelsen ska kunna ställa krav på vidtagande av åtgärd. Årlig uppföljning ska ske med stiftet. Kyrkostyrelsen ska årligen redovisa iakttagelser och åtgärder om tillsynen av förvaltningen för kyrkomötet.

Solidariskt kyrkligt ansvar för ett hållbart skogsbruk införs. Församlingar och pastorat med andelstal i prästlönetillgångarna ska kunna kompenseras vid en omställning av Svenska kyrkans skogsbruk. Syftet är att värna de ekonomiska förutsättningarna för de församlingar och pastorat som kan få mindre utdelning från prästlönetillgångarna, som ett resultat av omställningen. Församlingar och pastorat i stift, som tar stort ansvar för att ställa om sitt skogsbruk enligt den inriktning som kyrkostyrelsen beslutar, ska också kunna få särskild kompensation. Syftet är att premiera ansvarstagande. Kostnaden för kompensationen ska bäras solidariskt inom Svenska kyrkan. För att möjliggöra en sådan modell föreslås dels införande av en hållbarhetsavgift för samtliga församlingar i Svenska kyrkan, dels en möjlighet att minska den andel av nettovinsten från förvaltningen av prästlönetillgångar som stiftet ska betala in till nationell nivå. Modellen innebär ett långsiktigt ekonomiskt hållbart system som möjliggör både upprätthållande av nivåer i stiftsbidrag från nationell nivå, samt bibehållen utdelning till församlingar och pastorat med andelar i prästlönetillgångarna.

Ändringar i kyrkoordningen föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Målet för skogsförvaltningen föreslås vara: Svenska kyrkans skogsbruk ska bidra till att skapa ett varierande och multifunktionellt landskap med en mångfald av brukningsmetoder där fler värden kan levereras samtidigt, såsom andliga och existentiella värden, ekonomisk avkastning, biologisk mångfald, klimatnytta, ekosystemtjänster i övrigt och social välfärd.

Den produktiva skogsmarken delas in i tre kategorier. Kategorierna är preciserade i procentsatser, dels för att ange en tydlig riktning, dels för att det underlättar uppföljningen. Procentsatserna är angivna att gälla nationellt. Genom en process mellan stiftens fördelas de utifrån naturgivna förutsättningar och regionala skillnader i övrigt där stiftens samlade målsättningar ska överensstämma med det nationella målet.

1. Områden för biologisk mångfald och klimat (kolinlagring): 20 % av den produktiva skogsmarken ska avsättas för skydd av biologisk mångfald och klimatåtgärder (kolinlagring). Målet ska vara uppnått 2030. Vid uppnående av denna nivå får nya frivilligt avsatta områden bytas mot andra tidigare avsatta områden med lägre naturvårdskvalité (max 1 %). Prioriterade naturtyper i detta är: stora sammanhängande naturskogar, kvarvarande kontinuitetsskogar, ej brukade skogar inom renskötselområdet, ädellövskog, kalkbarrskog, skog för artbevarande i övrigt enligt artskyddsförordningen samt vissa restaureringsmarker. Dessa områden ska vara identifierade inom en tvåårsperiod.

2. Områden för anpassat trakthyggesbruk: Anpassat trakthyggesbruk bedrivs inom 47 % av arealen. Omloppstiden förlängs i hälften av denna areal till 20 % över lägsta slutavverkningsålder för kolbindning i skogen (ökad kolsänka) och senare bättre substitution. Alla contortabestånd avvecklas inom en 10-årsperiod och ersätts med svensk tall. Den generella hänsynen förstärks och omfattar fortsättningsvis 15 % hänsynsyta och virkesvolym. Hyggesstorleken begränsas, målbilder för generell hänsyn tillämpas fullt ut och extra fokus läggs på hänsynskrävande biotoper, vattenmiljöer, fornlämningar och skador vid markberedning. Lövandelen ska ökas generellt och omföring ske av gran till tall (ståndorts- och klimatanpassning).

3. Områden för naturnära skogsbruk: 33 % av skogsinnehavet. Med naturnära skogsbruk menas ett multifunktionellt landskap, i allt väsentligt produktionsklassad mark, med skonsamt, småskaligt varierat skogsbruk med kombinerade mål. Områden med naturnära skogsbruk underindelas i

a. Anpassning till rennäringens behov: 8 %: Målet avser mager tallskog i renskötselområdet och dessa områden renskötsel Anpassas genom bland annat en hårdare röjning och gallring och ingen eller mycket skonsam markberedning.

b. Blädning 10 %: Då arealerna inte är tillräckliga för att omedelbart ställa om till blädning sker också planering av områden med inväxande blädningsskog där omställning från enskiktad till fler- eller fullskiktad skog förutsätts ske systematisk i berörda bestånd både i etablerings-, röjnings- och gallringsfas.

c. Hyggesfritt i övrigt (luckor, överhållen skärm 15 %).

I områden med naturnära skogsbruk ska social hänsyn tas bland annat till friluftsliv, kulturmiljövård, rekreation och hälsa, med särskilt fokus på tätortsnära skog; hänsyn till rennäringsen; större lövandel där det är möjligt; stor andel naturlig föryngring; inslag av restaureringsåtgärder, bland annat ökning av områden med marklav; ingen gödsling; ingen dikning; inga främmande trädslag; ekologiskt funktionella kantzoner längs sjöar och vattendrag; hänsyn till ras och skred; klimathänsyn genom återvätning främst på dikade näringsrika torvmarker.

Den urfolksrättsliga **principen om fritt och informerat förhandssamtycke** införs i kyrkoordningen. Skogsbruket i de nordliga stiftens ska anpassas till renskötselns behov. Genom avtal ska organisationer med anknytning till det samiska folket kunna utnyttja kyrkans skog för att hämta slöjdämnen. Heliga platser för samerna ska undantas helt från skogsbruk och dessa platser ska förvaltas gemensamt av samerna och kyrkan. Dialog på strategisk nivå etableras mellan företrädare för de nationella samiska organisationerna och Svenska kyrkan. Ersättning utgår vid deltagande i samråd.

Prioriterade insatser i förvaltningen av jordbruksfastigheter ska vara att bibehålla markens produktionsförmåga och struktur samt förmåga att binda kol genom mindre markbearbetning, bygga våtmarker/dammar mot övergödning och för tillgång till vatten för bevattning, restaurera och sköta naturbetesmarker, fortsatta energiåtgärder vid och på fastigheter (gårdsarrenden) samt bibehålla arealen åkermark.

Ändring av konsolideringsreglerna föreslås. Schablonskatteavdraget i konsolideringstakets fastighetsdel tas bort. Trappstegsvis höjning av högsta konsolideringsgrad i takets fonddel vid hög allokering mot fond. Stift som är allokerade mot fond till mer än 50 procent får en högsta tillåtna konsolideringsgrad i fonden om 150 procent medan stift som är allokerade mot fond till mer än 75 procent får en högsta tillåtna konsolideringsgrad i fonden om 160 procent. Övriga stift behåller nuvarande högsta tillåtna konsolideringsgrad om 140 procent. När fondkapitalet till följd av fastighetsaffärer tillfälligt sänks över ett årsskifte kan avsteg från konsolideringsreglerna göras för aktuellt stift. För att få ett snabbt beslut bör kyrkostyrelsen delegera beslutsrätten i denna del till generalsekreteraren.

Insatser föreslås för att stärka genomförandet av omställningen:

- Kyrkostyrelsen föreslås inrätta **ett råd för markförvaltning** från den 1 januari 2026. Rådets huvuduppgift blir att bidra med sakkunskap om ekologi och biologisk mångfald, klimatfrågor, skogs- och jordbruk, rennäringsen, barnperspektiv samt teologi kopplat till andlig hållbarhet. Rådet ska bistå kyrkostyrelsen med att föreslå en fördelning av den nationella inriktningen för skogsbruket efter förslag från stiftens. Rådet ska löpande följa arbetet i omställnings- och genomförandeprocessen och bistå kyrkostyrelsen med bedömningar som en del av uppföljningen.
- **Särskilda omställningsmedel** anslås för att underlätta omställningen. Fördelningen och klassningen av skogsbeståndet liksom kompletterande inventeringar samt utbildning föreslås genomföras i huvudsak inom 2 år och ske i samverkan med församlingarna och i dialog mellan stiftens och kyrkostyrelsen. För att detta arbete ska kunna bedrivas med full kraft föreslås att särskilda omställningsmedel ställs till stiftens förfogande.

- **Omfattande utbildningsinsatser** görs inom området naturnära skogsbruk, bland annat kring hyggesfria metoder, kolsänkor och mångbruk och utbildning av de anlitade entreprenörerna.
- Ett **nytt uppföljningsprogram för generell hänsyn** implementeras för att följa upp naturvårdshänsyn, inklusive vatten- och kulturmiljöhänsyn, som skall tas inom alla arealer avsedda för produktion. Även markskador och avvikelser ska följas upp.
- En befattning med hög **skogsekologisk kompetens** inrättas.
- **Samverkan med omgivande samhälle** utvecklas bland annat för att kunna arbeta i ett landskapsperspektiv.
- **Svenska kyrkans hemsida utvecklas** för kommunikation om förvaltningen av prästlönetillgångar. Det bidrar till ökad trovärdighet och transparens.

Konsekvenser av förslagen

Förslagen bidrar till en utvecklad skogsförvaltning där samtliga dimensioner av hållbar utveckling är jämställda och där klimatkris, krisen för biologisk mångfald och ursäkten till samerna är integrerade.

Förslaget innebär att dagens huvudfokus på ekonomisk avkastning från förvaltningen tonas ned.

Förslagen stärker de andliga och existentiella, ekologiska och sociala dimensionerna i förvaltningen av skogen och stärker också Svenska kyrkans anseende som förvaltare.

Stiften får en avgörande roll för att kyrkans utvecklade markförvaltning ska få genomslag i praktiken genom implementering av de nationella målsättningarna inklusive fördelningen mellan stiften samt de ökade kontakterna med församlingarna/pastoraten. Fördelningen och klassningen av skogsbeståndet föreslås genomföras i huvudsak inom 2 år och ske i samverkan med församlingarna och kyrkostyrelsen.

De föreslagna åtgärderna bedöms ge förutsättningar att bättre hålla ihop arbetet inom Svenska kyrkan, nyttja den samlade kunskapen och kraften i kyrkan i förvaltningen av prästlönetillgångar samt minska konfliktytorna både inom Svenska kyrkan och i relation till andra aktörer. Svenska kyrkan kan också aktivt bidra till en mindre polariserad skogsdebatt genom att visa ledarskap och även visa på konkreta erfarenheter av omställningsarbetet.

Förslagen bedöms skapa förutsättningar för en mer jämlik relation med samerna i linje med intentionerna i ursäkten. Förslagen stärker delaktigheten och förutsättningarna för rennäringen.

Konsekvenser för barn och unga: Det generationsöverskridande perspektivet stärks. Barns och ungas behov ska beaktas i högre utsträckning i förvaltningen, bl.a. tillgång till natur och sociala värden i närskogar. Barn och ungas inflytande och delaktighet stärks, bland annat i dialog med församlingar ska barnperspektivet beaktas. Arbeta för klimatet och den biologiska mångfalden stärker barn och ungas livsmod.

Ekonomiska konsekvenser: Med ekonomisk hållbarhet menas ett väl avvägt nyttjande av resurser så att de kan komma till nytta både på kort och lång sikt utan att äventyra framtida generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Det innebär också att nyttja och sköta resurserna på ett sätt så att de skapar nya värden på sikt.

Utredningen har valt att vid bedömningar av ekonomiska effekter ha ett långsiktigt ekonomiskt hållbarhetsperspektiv, men även beskrivit konsekvenser på kort och medellång sikt.

Ekonomiska effekter av förslagen är svåra att bedöma, särskilt på lite längre sikt. Status quo existerar inte i ett samhälle. Pågående klimatförändringarna kan ändra lönsamheten. Förvaltningen påverkas även av andra händelser i samhället såsom ny lagstiftning, ändrade marknadsförutsättningar och omvärldshändelser. Ändrade värderingar kan påverka allmänhetens förtroende och i förlängningen intresset av att vara medlem i kyrkan.

Lägre intäkter under en övergångsperiod. Nettointäkterna bedöms, minska i storleksordningen en fjärdedel av nuvarande intäkter från skogsförvaltningen (drygt 100 miljoner per år). Minskningen utgör ca 0,7 % av 2023 års kyrkoavgift eller 0,4 % av kyrkans samlade intäkter.

Prisnivåerna för skogsprodukter är en viktig variabel för att bedöma hur förslagen i praktiken påverkar kyrkans verksamhet. Skulle ersättning för åtgärder som ökar kolsänkan införas för skogsägare i närtid ändras prognosen snabbt i positiv riktning. Lite högre ålder och högre timmerandel och timmeruttag ger på sikt högre intäkter från skogen. Intäkterna skjuts framåt i tiden. Trenden utvecklas långsamt men bör ha effekt inom 5–10 år.

Utvecklingen av kol- och biokrediter kan på sikt innebära betydande intäktsmöjligheter för en stor skogsförvaltare som Svenska kyrkan, inte minst vid genomförandet av de nya målsättningar för skydd av natur som föreslås i utredningen.

Kompensation föreslås till stift och församlingar. Den del av nettovinsten från prästlönetillgångarna som betalas till nationell nivå ska kunna sättas ned av kyrkostyrelsen och en särskild hållbarhetsavgift införs från och med 2027 som transfereras vidare till stiftet via stiftbidraget. Allt utrymme som uppstår vid nedsättningen av den nationella delen av prästlönetillgångarnas avkastning föreslås fördelas enligt andelstalen vidare till församlingar och pastorat. Kyrkostyrelsen lämnar förslag till kyrkomötet om den nivå på den hållbarhetsavgift som behövs (indikativt bedömd till 0,4–0,8 öre). Avgiften, fullt utbyggd, skulle med 2023 års siffror som grund kunnat inbringa ca 60–120 miljoner per år.

För att få ett snabbt genomförande föreslås att stiftet tilldelas ett tidsbegränsat stöd de närmaste åren genom finansiering via den nationella nivåns kapital. År 1 och 2 föreslås 30 miljoner och år 3 (2028) 10 miljoner.

Övriga konsekvenser: Bedömningen är att förslagen totalt medför marginella sysselsättningseffekter för anställda och entreprenörer. I vart fall inledningsvis kommer lägre kvantiteter virke att levereras till industrin. På längre sikt skapas goda förutsättningar att öka leveranserna av kvalitetsvirke.

Naturnära skogsbruk kan också på sikt bidra till att kvalitetsaspekterna i skogsbruket lyfts och att valfriheten ökar. På sikt kan intäkterna ökas och verksamheten bidra till ökad sysselsättning på gles- och landsbygd vilket sammantaget leder till en långsiktigt värdeskapande skogsförvaltning.